

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

Назва освітнього компоненту <i>Нормативний/вибірковий</i>	Основи інтегрованого курсу «Мистецтво» в ЗЗСО
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр Середня освіта. (Музичне мистецтво) Середня освіта. Музичне мистецтво.
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2022-2023/ 2 семестр / 3 курс
Викладач	К.п.н., ст.викладач Терещенко С.В.
Профайл викладача	
Контактний тел.	
Е-mail:	esfir08@ukr.net
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ ім. Б. Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4350
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс Основи інтегрованого курсу «Мистецтво» в ЗЗСО” є невід’ємним складником системи підготовки вчителів музичного мистецтва за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”. Програма навчальної дисципліни передбачає вивчення основних положень викладання інтегрованого курсу «мистецтво». Закріплення отриманих теоретичних знань відбувається на практичних групових заняттях та при виконанні самостійної роботи (підготовка до аудиторних занять, підготовка до контрольних заходів та опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: Сформуванню у здобувачів вищої освіти комплексне уявлення інтеграційних процесів в мистецькій освіті. Опанування концептуальними основами інтеграції яка є методологічним і дидактичним фундаментом методики викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в закладах загальної середньої освіти.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральні компетентності:

- Здатність розв’язувати складні завдання та практичні проблеми у процесі навчання основ музичного мистецтва, творчого розвитку учнів;
- здатність до системного вивчення музично-педагогічної інформації.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнім компонентом:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність до прийняття рішень на основі загальнолюдських, естетичних, художніх, професійних та особистісних цінностей, морально-етичних норм;

ЗК 3. Уміння налагоджувати рівноправні партнерські стосунки в учнівському та педагогічному колективі, здатність до фасилітуючої взаємодії, емпатичного розуміння, ціннісного ставлення до особистості школяра.

ЗК 4. Здатність до творчої діяльності (генерувати нові дії й вирішувати професійні проблеми), виявляти ініціативність, самостійність, оригінальність пізнавальної і навчально-професійної діяльності.

ЗК 5. Уміння аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати у процесі вирішення фахових завдань.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 5. Компетентність у ряді викладацьких/навчальних та оцінювальних музично-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ;

ФК 7. Здатність до розуміння принципів методів та форм проведення інтегрованих уроків мистецтва, керівництва музично-естетичним розвитком школярів;

ФК 8. Уміння застосовувати сучасні освітні технології, в тому числі і музично-інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в закладах середньої освіти;

ФК 9. Здатність створювати креативне освітнє середовище, що сприяє музичному розвитку та формуванню предметних компетентностей учнів різного шкільного віку;

ФК 17. Здатність бути творчою та креативною особистістю, прагнути до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійної музично-педагогічної майстерності.

4. Програмні результати навчання (ПРН)

У результаті вивчення навчального освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен

ПРН 2 – дотримуватися системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей в навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва, педагога-організатора, режисера музично-виховних заходів.

ПРН 5 – володіти базовими знаннями в галузі музичного мистецтва, необхідними для освоєння загальнопрофесійних дисциплін, інтегрувати і розрізняти знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, пояснювати суть засобів і методів активізації музично-творчого розвитку учнів, виховання творчої особистості протягом життя;

ПРН 10 – демонструвати уміння застосовувати отримані знання при рішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних задач з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій;

ПРН 16 – застосовувати методи діагностування досягнень учнів визначати ступінь і оцінювати глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення художньо обдарованих учнів

ПРН 18 - налагоджувати духовну спільність, співпереживання і співпрацю учнів і вихованців, ефективно працює в мистецько-творчому учнівському та педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях.

	Тема 1. Нормативно-правові документи освітньої галузі «мистецтво».	2	9, 13, 34			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)
	Тема2. Реформаторські особливості НУШ.	4	4, 9, 18			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)
	Тема3. Філософські та мистецько-культурологічні основи інтеграції.	4	3, 9, 11, 13			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)
	Тема 4. Дидактичні та художньо-педагогічні основи інтеграції.	4	10, 31			впродовж першого навчального семестру

						(перший та другий періодичний контроль)
	Тема 5. Етапи реалізації міжпредметної інтеграції змісту навчання	4	1, 2, 9			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)
	Тема 6. Організаційно-методичні підходи до навчання інтегрованого курсу	4	1, 2, 9			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)
	Тема7. Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва.	2	20-25			впродовж першого навчального семестру (перший та

						другий періодичний контроль)
	Тема 8. Зміст і сутнісні ознаки поняття «педагогічна технологія»	2	8, 18,27			впродовж першого навчального семестру (перший та другий періодичний контроль)

7. 2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Нормативно-правові документи освітньої галузі «мистецтво».	• Закон України “Про освіту”. • Концепція “Нова українська школа” • Концепція художньо-естетичного виховання
Тема 2. Реформаторські особливості НУШ.	• Складові процесу реформування загальної середньої освіти • Нормативно-правове забезпечення реалізації НУШ • Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи

Тема 3. Філософські та мистецько-культурологічні основи інтеграції.	● Поняття форма і синтез ● Форми синтезу мистецтв ● Види мистецтв і їхні форми взаємозв'язків
Тема 4. Дидактичні та художньо-педагогічні основи інтеграції.	● Класифікація трактувань інтеграції ● Ідеї інтеграції у педагогічному досвіді Б. Яворського, М. Леонтовича.
Тема 5. Етапи реалізації міжпредметної інтеграції змісту навчання	● Сутність міжпредметної інтеграції ● Вертикальні і горизонтальні міжпредметні зв'язки.
Тема 6. Організаційно-методичні підходи до навчання інтегрованого курсу	● Основні види діяльності учнів на уроках мистецтва ● Взаємоузгодження домінантних і синтетичних видів мистецтва в інтегрованому курсі. ● Естетизація освітнього середовища
Тема 7. Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва.	● Компетентнісний підхід як формувальний чинник всебічного розвитку учнів. ● Методичні рекомендації розвитку математичної, екологічної, інформаційної компетентностей. ● компетентності в галузі техніки і технологій, підприємливість і фінансова грамотність на уроках мистецтва.

7.3 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
1. Нормативно-правові документи освітньої галузі «мистецтво». • Закон України “Про освіту”. • Концепція “Нова українська школа” • Концепція художньо-естетичного виховання учнів у ЗСО.	• Опрацювання нормативно-правових документів освітньої галузі «мистецтво» • Складання тестових завдань за цією тематикою. • Правила складання ментальної карти.
2.Реформаторські особливості НУШ. • Складові процесу реформування загальної середньої освіти • Нормативно-правове забезпечення реалізації НУШ • Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи	• Розробка- плану проекту «Сучасна українська школа-моє бачення». • Засвоєння концепції НУШ.
3. Тема3. Філософські та мистецько-культурологічні основи інтеграції.	• Поняття інтеграції та синергетики. • Механізми взаємодії інтеграції та диференціації. • Відповіді на тестові запитання

4.Дидактичні та художньо-педагогічні основи інтеграції. • Класифікація трактувань інтеграції • Ідеї інтеграції у педагогічному досвіді Б. Яворського, М. Леонтовича.	• Поняття інтерації в науковій думці • Інтеграція в педагогічній практиці Б. Яворського • Інтеграція в педагогічній практиці М. Леонтовича • Творча робота за досвідом видатних педагогів Б. Яворського та М. Леонтовича
5.Етапи реалізації міжпредметної інтеграції змісту навчання • Сутність міжпредметної інтеграції • Вертикальні і горизонтальні міжпредметні зв'язки.	• Приклади міжпредметної інтеграції на уроках мистецтва • Складання плану міжпредметних зав'язків на прикладі однієї з тем уроку мистецтва. (за програмою інтегрованого курсу «мистецтво» Л.М. Масол)
6.Організаційно-методичні підходи до навчання інтегрованого курсу «мистецтво» в закладах середньої освіти. • Основні види діяльності учнів на уроках мистецтва • Взаємоузгодження домінантних і синтетичних видів мистецтва в інтегрованому курсі.	• Знайомство з підручниками інтегрованого курсу мистецтво Л. М. Масол 1-4 кл. • Розробка плану уроку з урахуванням відведеного часу на кожний вид діяльності.

7.Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва. • Компетентнісний підхід як формувальний чинник всебічного розвитку учнів. • Методичні рекомендації розвитку математичної, екологічної, інформаційної компетентностей. • компетентності в галузі техніки і технологій, підприємливість і фінансова грамотність на уроках мистецтва.	• Вивчення та засвоєння характеристик десяти компетентностей НУШ. • Відповіді на тестові запитання. • Розкрити основні методи і підходи в розвитку компетентностей на уроках мистецтва, користуючись методичними працями та досвідом провідних педагогів.
8.Зміст і сутнісні ознаки поняття «педагогічна технологія» • Поняття «педагогічна технологія» в науковій думці. • Класифікація педагогічних технологій.	• Здійснити спостереження уроку мистецтва у ЗЗСО та написати його аналіз у конспекті з навчальної дисципліни. • Діагностичні тести

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
1.Вивчення репродукцій творів та ілюстрацій до підручників інтегрованого курсу «Мистецтво» 1-4 клас ЗЗСО	● Ознайомлення з змістом та темами підручників. ● Опрацювання кожної теми. ● Робота над вивченням та характеристикою ілюстрацій та репродукцій творів до підручників.
2.Інтеграція в освітньому процесі:досвід країн Європи.	● Вивчення системи освітнього процесу країн Європи на вибір 3-4 країни ● Визначення та характеристика особливостей освітнього процесу в цих країнах ● Інтеграційні процеси в школах Чехії, Польщі, Бельгії.
3.Основні тенденції розвитку освіти на сучасному етапі.	● Закони України про освіту ● Принципи сучасної освітньої траєкторії ● Пріоритети державної політики в розвитку освіти ХХІ ст.
4.Основи педагогічної діяльності вчителя	● Виникнення і становлення педагогічної професії. ● Суть педагогічної діяльності, її специфіка та особливості. ● Структура педагогічної діяльності. ● Функції педагогічної діяльності.
5.Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання	● Іноваційні програми всебічного розвитку дитини «крок за кроком» ● Структура шкільного процесу школярів НУШ. ● Психолого педагогічні основи виховання особистості в умовах інтегрованого навчання.
6.Авторські методики музичного навчання у викладацькій практиці пост-радянських і українських педагогів-музикантів	● Педагогічна концепція і система музичного виховання Дмитра Кабалевського ● Методика музичного виховання Кирила Стеценка, Василя Верховинця .

7.Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання	● Зарубіжні концепції естетичного виховання (П. Еббс, Р. Гібон, Р.Кемпбелл).
8.Типові освітні програми (МОН України)	● Варіативна складова програм ● Інваріантна складова програм

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усні опитування на лекціях та семінарських заняттях за програмними питаннями поточної та попередніх тем;
- мікроконтрольні роботи, які проводяться на початку семінарського заняття;
- експрес-тестування за ключовими поняттями тем курсу.
- оцінювання ступеню активності студентів та якості їх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях, мініконференцій, ситуаційних ігор і студентських конкурсів.
- контроль виконання завдань самостійної роботи.

Форма контролю:

- виконання індивідуальних творчих проектів.

Засоби діагностики:

- есе;
- презентації;
- творчі проекти;
- діагностичні тести.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час практичних занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодичної контрольної роботи. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

П'ять тестових завдань по 2 бали – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу..

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Арсланов В.Г.История западного искусствознания XX века. – М. : Академический проект, 2003.
2. Білик Б.І., Горбань Ю.А., Калакура Я.С.. Історія української та зарубіжної культури. К., 2000.
3. Верман К. История искусств всех времен и народов. II том. Христианство до XV ст.; III том. Искусство XV-XIX ст. М., 2001.
4. Винкельман И.И. История искусства древности. Малые сочинения / Пер. с нем. и подгот.изд. И.Е.Бабанова. – СПб.: Алетейя, 2000.
5. Гречко В., Чорний І., Кушнерук І, Режко В. Історія світового та українського мистецтва. К., 2000.
6. Державні освітні стандарти [Електронный ресурс]. – Режим доступу: (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derjstand.html>)
7. Дюбі Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство. 980-1420 рр. Київ, 2003.

8. Завалко К. В. Основи інноваційної діяльності вчителя музики : навчально-методичний посібник / К. В. Завалко. – Черкаси : Друкарня "Черкаський ЦНП", 2013. – 211 с. (с.115)
9. Історія світової культури. Гол.ред. Т.Л. Левчук. 2-ге видання. К., 2000.
10. Історія української та зарубіжної культури /Б.І.Білик, Ю.А.Горбань, Я.С.Калакура. К.2000.
11. История европейского искусствознания: от античности до конца XVIII в. / Отв. ред. Б.Р. Виппер, Т.Н.Ливанова. – М., 1963.
12. История европейского искусствознания: первая половина XIX в. – начало XX в. / Отв.ред. Б.Р.Виппер, Т.Н.Ливанова. Кн. 1,2 – М., 1969.
13. История искусств : учебное пособие / коллектив авторов ; под науч. ред. Г.В. Драча, Т.С. Паниотовой. — 3-е изд., стер. — Москва : КНОРУС, 2019. — 676 с.
14. Кржавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навчальний посібник. – Львів. Світоч. 2004.
15. Кривцун О.А. Историческая психология и история искусства. – М., 1997.
16. Куревина О. Синтез искусств в эстетическом воспитании детей дошкольного и школьного возраста. – М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 2003. – 176 с.
17. Лобас В.Х. Українська і зарубіжна художня культура. К., 2000.
18. Любимов Л. Искусство древнего мира. – М., 1980.
19. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів/ Л.М. Масол, О.В.Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
20. Масол А.М. Мистецтво: Підручник інтегр. курсу для 1 класу закл.заг.сер.освіти /Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, О.М.Колотило. – К.: Генеза, 2018. – 144 с.
21. Масол Л.М. Мистецтво: Підручник для 3-го класу загальноосвітніх навчальних закладів /Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Н.В.Очеретяна. – К.: Генеза, 2013. – 144 с.
22. Масол Л.М. Мистецтво: Підручник для 4-го класу загальноосвітніх навчальних закладів /Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Н.В.Очеретяна. – К.: Генеза, 2015. – 144 с.
23. Масол А.М. Мистецтво: Підручник для 6-го класу загальноосвітніх навчальних закладів /Л.М.Масол. – К.: СВІТОЧ, 2014. – 208 с.
24. Масол Л.М. Мистецтво: підруч. для 9 кл. загальноосв.навч.закладів: рівень стандарту. Академічний рівень / Л.М.Масол. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2017. – 224 с.
25. Масол Л.М. Художня культура: підруч. для 10 кл. загальноосв.навч.закладів: рівень стандарту. Академічний рівень / Л.М.Масол, Н.Є.Мирпольська, О.В.Гайдамака: за заг.ред. Л.М.Масол. – К.: Вид-во «Ранок», 2011. – 208 с.

26. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2019/2020 навчальному році. Режим доступу : <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendat>
27. Михайличенко О.В. Основы музыкальной педагогики: учебное пособие для студентов музыкальных специальностей / О. В. Михайличенко – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2014. – 197 с.
28. Музичні ігри /Щиголева А.В., Чиркова С.В., Яшкін В.П. – Мелітополь, 2013. – 20с.
29. Олексюк О. М. Музична педагогіка : Навч.посібник / О. М. Олексюк. – К. : КНУКіМ, 2006. – 188 с.
30. Основи художньої культури. Теорія та історія української художньої культури / За ред. В.О. Лозового.– Навч. посібник – Х., 1999. 444 с., Б- 5, К- 2.
31. Раздольская В. Европейское искусство XIX века. Классицизм Романтизм. – Санкт– Петербург, 2005.
32. Панфілова Т.О. Історія мистецтва: навчально-методичні рекомендації. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 9. Прилуцкая А.Е. Художественная культура древних цивилизаций Востока. Учеб. пособ. Хрковь: «ХАИ», 2001.
33. Полевой В. Искусство XX века. 1901–1945. – М.,1991
34. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти Навч.метод.посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640с.
35. Терещенко С.В. Інтегровані уроки музики: творчий зошит-посібник для 5 кл. закладів загальної середньої освіти з інтегрованого курсу “Мистецтво” (змістовна лінія “Музичне мистецтво”) / авт.-упоряд. С.В.Терещенко; за заг. ред. Н.А.Сегеди. – Мелітополь: Люкс, 2017. – 93 с. : іл.
36. Терещенко С.В. Інтегровані уроки музики: творчий зошит-посібник для 6 кл. закладів загальної середньої освіти з інтегрованого курсу “Мистецтво” (змістовна лінія “Музичне мистецтво”) / авт.-упоряд. С.В.Терещенко; за заг. ред. Н.А.Сегеди. – Мелітополь: Люкс, 2017. – 90 с. : іл.
37. Терещенко С.В. Інтегровані уроки музики: творчий зошит-посібник для 7 кл. закладів загальної середньої освіти з інтегрованого курсу “Мистецтво” (змістовна лінія “Музичне мистецтво”) / авт.-упоряд. С.В.Терещенко; за заг. ред. Н.А.Сегеди. – Мелітополь: Люкс, 2017. – 89 с. : іл.
38. Терещенко С.В. Інтегровані уроки музики: творчий зошит-посібник для 8 кл. закладів загальної середньої освіти з інтегрованого курсу “Мистецтво” / авт.-упоряд. С.В.Терещенко; за заг. ред. Н.А.Сегеди. – Мелітополь: Люкс, 2017. – 94 с. : іл.
39. Українське мистецтво у полікультурному просторі. За ред. О.П. Рудницької. К., 2000.
40. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник / В.Ф Черкасов — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 472 с.

Допоміжна література

1. Armstrong, Thomas. Multiple intelligences in the classroom / Thomas Armstrong. — 1. Teaching. 2. Cognitive styles. 3. Learning. 4. Multiple intelligences. I. Association for Supervision and Curriculum Development. II. Title, 2009
2. Абдуллин Э. Б. Современные теоретические представления об уроке музыки / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева // [Музыкальное искусство и образование. Вестник кафедры ЮНЕСКО при Московском педагогическом государственном университете. Научный журнал о мире музыкального искусства и образования. – 2013. – №1. – С. 155-165.](#)
3. Абрамович С.Д., Чікарькова М.С. Світова та українська культура. Львів., 2004.
4. Алиев Ю. Б. Воспитательный потенциал музыкального искусства / Ю. Б. Алиев // Музыкальная психология и психотерапия. – 2007. – № 1. – С. 13–18.
5. Андропова В. Энциклопедия символов, знаков, эмблем. Москва, 2001.
6. Антична культура. Довідник. К., 1999.
7. Арсланов В.Г. История западного искусствознания XX века. Москва: Академический проект, 2003. Винкельман И.И. История искусства древности. Малые сочинения. Пер. с нем. И.Е. Бабанова. Санкт-Петербург: Алетейя, 2000.
8. Асеева Ю.С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. – К., 1980.
9. Банникова М., Федорова А. Картины в картинах. [Электронный ресурс] / М. Банникова, А. Федорова. – Режим доступа : <http://rekursia.tilda.ws/>
10. Бадж И. Египетская религия. Египетская магия. – М., 1996
11. Барышева Т. А. Шекалов В. А. Как воспитать в ребёнке творческую личность? / Т. А. Барышева, В. А. Шекалов // Серия "Мир вашего ребёнка". – Ростов н/Д : Феникс, 2004. – 224 с.
12. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття: Енциклопедичне видання. Т.1 (А – Л) К.: тов. «Наука», 2010.
13. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия).-М.: МБСИ, 2002.-
14. Букреева Г. Б. Цікава музика. Музично-дидактичні ігри 5-8 класи : Навчальний посібник для учнів основної школи / Г. Б. Букреева. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2003. – 104 с.
15. Вазари Д. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. Т.1-5. Москва, 2001.
16. Виничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. - М., 1988. – 496с.
17. Ганаба С. А. Феномен творчества : путь от хаоса к гармонии [Электронный ресурс] / С. А. Ганаба. // Социосфера. – 2013. – №4. – С. 18-24. – Режим доступа : http://sociosfera.com/files/conference/2013/Sociosphere_4-13/sociosfera_4-13_chast_1.pdf
18. Горин П.М., Утёмов В.В. Научное творчество. Практическое руководство по развитию креативного мышления. Методы и приемы ТРИЗ / П.М.Горин, В.В.Утёмов. – М.: Либроком, 2014. – 112с.

19. Громов Е.С. Искусство и герменевтика в ее эстетических и социологических измерениях. Санкт-Петербург: Алтея, 2004.
20. Дворжак М. История искусства как история духа. Санкт-Петербург: Акад.проект, 2001. Батракова С.П. Искусство и миф. Из истории живописи XX века. Москва, 2002.
21. Жаклин Шенье-Жандрон. Сюрреализм. Москва, 2002.
22. Западное искусство. XX век. Образы времени и язык искусства. Москва, 2003.
23. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одарённости. – СПб. : Питер, 2012. – 830 с.
24. Львова Е.П., Кабкова Е.П., Некрасова Л.М., Стукалова О.В., Олесина Е.П. Мировая художественная культура. Эпоха Просвещения. Санкт-Петербург: Питер, 2006.
25. Львова Е.П., Сарабьянов Д.В., Борисова Е.А. Мировая художественная культура. XIX век. Изобразительное искусство, музыка и театр. Санкт-Петербург: Питер, 2007.
26. Львова Е.П., Сарабьянов Д.В., Кабкова Е.П., Фомина Н.Н. Мировая художественная культура. XX век. Изобразительное искусство и дизайн. СанктПетербург: Питер, 2008.
27. Львова Е.П., Фомина Н.Н., Некрасова Л.М., Кабкова Е.П. Мировая художественная культура. От зарождения до XVII века. Санкт-Петербург: Питер, 2006.
28. Методи, форми, засоби керування дитячою творчістю : методичні рекомендації / [за заг. ред. І. В. Воронюк]. – Херсон : РІПО, 2010. – 65 с.
29. Моцатти Луки. Британский музей. Лондон. Серия «Великие музеи мира». К., 2012. № 7.
30. Павленко Ю.Н. Історія світової цивілізації. К., 2000.
31. Петкова С.М. Справочник по мировой культуре и искусству. Изд. 4-е. Ростов-наДону: Фенікс, 2007.
32. Полевой В. XX век: изобразительное искусство и архитектура стран народов мира. – М., 1991.
33. Ревальд Дж. История импрессионизма.- М., 1995.
34. Ричкова Ю.В. Энциклопедия модернизма. – М., 2002.
35. Сегеда Н. А. Актуалізація культуровідповідного смислу творчої активності школяра на уроці музики. /Н. А. Сегеда // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. Сб. статей. – Ялта : РИО ГПА, 2015. – Вып.47. – Ч.4. – С. 150-156.
36. Сегеда Н. А. Актуалізація культуровідповідного смислу творчої активності школяра на уроці музики. /Н. А. Сегеда // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. Сб. статей. – Ялта : РИО ГПА, 2015. – Вып.47. – Ч.4. – С. 150-156.
37. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Наук.-метод. посібн. / За заг. ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.:іл.

38. Українська художня культура. – К., 1996.
39. Українське літературне бароко /Відп.ред. О.В. Мишанич. – К., 1987.
40. Чернецова Е.М. Искусство. Момква, 2002.
41. Эйнауди Сильвия. Египетский музей. Каир. Серия «Великие музеи мира». К., 2012. № 12.

13. Інформаційні джерела Інтернет

1. <https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-na-urokah-muzichnogo-mistectva-dlya-formuvannya-emociyno-chuttevo-sferi-uchniv-29953.html>
2. <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-predmetiv-hudozhno-estetychnogo-tsyklu-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/>
3. <https://www.amazon.com/Teaching-General-Music-Approaches-Viewpoints/dp/0199328102> Teaching General Music Approaches, Issues, and Viewpoints Oxford University Press 2016 USA.
4. <https://carmelist.livejournal.com/343538.html> – Live Journal. Архібренди
5. <https://artchive.ru> – АртХив
6. <http://www.worldarthistory.com/ua/> – Історія світового мистецтва
7. <https://sites.google.com/site/istoriamistectv97/> – Історія мистецтв
8. <https://artarsenal.in.ua/uk/vystavka/chyste-mystetstvo/> – Мистецький арсенал http://earlybirds.platfor.ma/tony_wagner Тоні Вагнер про виховання креативності.
9. <https://sites.google.com/site/hudoznakultura15/> – Художня культура